בג א מיי' פ"י מהלכות ברכות הל' יח סמג

עשין כז טושייע אוייח סיי רכט סעיף ב: מד ב מיי שם הלי טו סמג שם טושייע אוייח סיי

ריח סעיף ג וסי׳ רכד סעיף

בה ג שו"ע או"ח סי׳ רכח

סעיף ב: מער ד מיי' שם הלכה ו סמג

רכא סעיף א:

מו הוזח מיי שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ב: מח ט מיי שם הלי ז סמג שם טוש"ע או"ח סי

רכב סעיף א: מש י טוש"ע או"ח סי' רכג

שם סעיף ב: נא ל מיי' פ"ד מהלכות

טוש"ע או"ח סימן קעח סעיף א: נב מ מיי שם הלכה ט סמג

שם טוש"ע או"ח סי' קעה סעיף א:

בנ נ מיי שם מוש"ים שם בג ב תויי שם טוטיע שם סעיף ד: גד ם מיי' פ"י מהלכות ברכות הל' א סמג שם

טוש"ע או"ח סי רכג סעיף

צ [מיי׳ שס]:

ברכות הל' ג סמג שם

שם טוש"ע או"ח סי

מסורת הש"ם

א) [בכורות נה:], ב) תענית ו: ע"ש. ג) ותניאו. ד) פסחים קל:, כ) שבתחלת, ו) [ד"ה שבתלי לפני ד"ה באורתלו. שבתחי נפני ד"ה בחורתה], 1) [והתניא], ח) [וכן משמע כל"ל], ע) [ועי היטב חום' פסחים קא. ד"ה שינוי יין], י) וכב הונאו.

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה הטוב וכו' יותר מדאי דהכי מסיים נה

גליון הש"ם

גמ' ואימת הוי אמר אביי. בערוך ערך חמה לא היה לו הגירסא ואימת הוי אמר אביי. וע"ש דכתב ב' פירושים על חמה בתקופת':

הגהות הגר"א

[א] גמ' לבנה בגבורתה וכוכבים במסילותם ומולות כסדרן. נ"ב גי' הרי"ף ורא"ש בטהרתה במשמרותם דותה ש פסאתה פתחתו המס בעתס: [ב] שם עד תשתחוה. נ"ב וירוממו את שמך מלכנו. גירסת רי"ף ורא"ש: [ג] שם (שלו ושל ורק"ם: [ג] שם (שלו וקל אחרים אותר הטוצ והמטיב) מא"מ: [ד] רש"י ד"ה בנה בית חדש עד ד"ה ה"ג. נמחק: [ה] שם ד"ה קלרו של דדר כלומר כללו של דדר שכולו שלו אומר שהחיינו שלו שכולו שלו אומר שהחיינו שלו ושל אחרים הטוב והמוטיב. כל"ל:

מוסף תוספות

א. בתוס׳ רי״ש הביא זה בתור ראיה (וכן הגיה הגרי״ב וכבר העיר ע״ז החיד"א רספרו פחח טיוים והעיר שכ״ה בתוס׳ ישנים והעיר שכ״ה בתוס׳ ישנים כ״י). ב. בתוס׳ רי״ש כתב. אך יכול רבינו יעקב לומר דעובדא דרבי וכו׳ פליג עליה (ואולי צריכים לגרוס אצלינו דרכי בא לחלוק). ג. ובתוס' רי"ש הוסיף, אבל ע"י שנוי לא מצינו שהחיינו.

→ לעזי רש"י רו"ש. אודם.

רבינו ניסים

על הגשמי ועל בשורו טובות הוא אומר ברוך הטוב והמטיב. גרסי׳ בגמ׳ הטוב ההמטיב. גו סיי מערבא מה ראו לסמוך בשורות טובות לירידת גשמים ר' ברכיה בשם ר' לוי על שם מים קרים על נפש עיפה ושמועה טובה וגר' ועיקרה בבראשית דר' אושעיא והכין אמר התם מה שמועה ב' הטוב והמטיב:

רבינו חנגאל (המשך) גשמים, על שם שכתוב מים קרים על נפש עיפה ושמועה טובה מארץ מרחק. פירוש משיוצא חתו לקראת כלה. מעת שהטיפה יורדת מן הרקיע על הארץ והמים שעל הארץ שירדו כגשמים מעלין כמין אבעבועות, זה הוא יציאת חתן לקראת כלה, ומברך [מודים] אנחנו לך כולי׳. ואקשינן וכי מברך והא מודים אנחנו לך כולי מברך. ושקלינן וטרינן ואסיקנה מתניתיו בדאיכא

חבירו אומר הטוב והמטיב. **תא שמע** אמרו לו מת אביו וירשו, בתחלה אומר (מ)בר[ו]ך הטוב והמטיב ובסוף דיין הדר אומנה ושניבן התם דאיכא אחוה דירתו בהדיה. וכן לענין ילדה אשתו בן זכר התנאה לו ולאשתו היא, ששניהן רוצין האמת האמת, ושנינן התם דאיכא אחוה דירתו בהדיה. וכן לענין ילדה אשתו בן זכר התנאה לו לאשתו היא, ששניהן רוצין בזכר. וכן ביין וכל בני חבורה אית להו הנאה. מתנני בנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר שהחיינו וכול'. זו השמועה משובשת היא בנוסחאות, אבל אנו נסחנוה מן הנוסחא שבאה מבכל וכן סידורה, אמר רב הונא לא שאנו שצריך לברך אילא שאין לו כיוצא בהן, אבל יש לו אין צריך לברך, ור׳ יוחנן אמר אחד זה ואחד זה צריך לברך.

וה"פ תירולא דשנינן קאי בדוכתיה מודים אנחנו לך בדלית ליה ארעא

הטוב והמטיב בדאית ליה ודקא

דקנה

והמטיב דדווקה איין דאית ביה תרתי דסעיד ומשמח המאורות ומא התחילה להקיף ולשמש: אימה הוי. אחמה בתקופתה קאי: כל כ"ח שנים. של תקופת נימן ששבקוף כ"ח כשחוזר מחזור (דף קא. ושם) דדוקא כשהאחרון משובח מברכים הטוב והמטיב אבל גדול של חמה להיות תקופה נופלת בשעת תליית המאורות בשבחאי

היא שעה תחלת ליל ד': באורתא דמלת נגהי ד'. שהעריב שמשו של ג' בשבת ויתחיל ליל ד': נגהי. ליל כדאמר בפסחים בשמעתא קמייתא (דף ג.) דאיכא דוכתא דקרו לליליה נגהי: ישבתהי. שם שעה ראשונה של ליל ד׳ שבאותה שעה נתלו מאורות ושבע שעות הן וחוזרות חלילה של"ם חנכ"ל תמלא בהקף סדרן של עולם סימני שעות תחלת הלילות כלנ"ש חל"ם. מולאי שבת כוכב. תחלת ליל ב' נדק. תחלת ליל ג' נוגה. תחלת ליל רביעי שבתאי. תחלת ליל ה׳ חמה. תחלת ליל ששי לבנה. תחלת ליל שבת מאדים. וסדר תחלת הימים כעלות השחר חל"ם כלנ"ש. ותקופה מושכת מחברתה ז' שעות ומחלה כלומר מתאחרת אחר היום והשעה שנפלה בה חברתה ז' שעות ומחלה הרי שלשים שעות לארבע תקופות הרי יום ורביע לשנה לד' שנים חמשה ימים למדת שאין תקופה נופלת בתחלת הלילה אלא לסוף ד' שנים שהוא מחזור קטן וז' מחזורים קטנים למחזור גדול וסימניך דב"ז הגח"ו הרי שאינה באה לתחלת ליל ד' אלא מכ"ח שנים לכ״ח שנים ברחש כל מחזור קטן באה לתחלת הלילה ובראש מחזור הגדול באה לתקופה הראשונה שהוא תחלת ליל ד׳: אגשרא דבבל אומר ברוך עושה בראשית. קים להו שלא נשתנה פרת מהלוכו ע"י אדם משם ולמעלה אבל משם ולמטה הסיבוהו בני אדם דרך חחרת: והחידנה דשניוה פרסחי. מלמעלה לגשר אין מברך עליו עושה בראשית אלא מאיהי דהירא ולעיל. איהי דקירי שם מחוז שהוא על הפרת: חדין. חריפין מיא וקלין לשקול במחזנים וטובים לשתות שחין מכבידין את הגוף: ה"ג והאי דגיחורי משום דמשמשי ביממא. לפיכך בניהן אדומין כאדמומית היום רו"ש בלע"ו: דניידי עינייהו. עיניהם נדים ונעים: משילה התן לקרחת כלה. שהמים קבולין על הארץ וכשהטפה נופלת עליהן טפה תחתונה בולטת לקראתה: שמע משמע. שבשרוהו לאמר ירדו גשמים בלילה אומר הטוב והמטיב: אתא פורתא. מודים אנחנו לך: אתא טובא. הטוב והמטיב: אים ליה ארעא. הטוב והמטיב שהטיב לו: [ר] בנה בית חדש. שכולו שלו אומר שהחיינו: שלו ושל אחרים. הטוב והמטיב: ה"ג ז (והתנן) בנה בית חדש וכו' לה קשיה הה דהים ליה שותפות הא דלית ליה שותפות. ול"ג אלא הא והא דאית ליה ארעא.

תנו רבנן "הרואה חמה בתקופתה לבנה [א] בגבורתה וכוכבים במסילותם ומזלות כסדרן אומר ברוך עושה בראשית יואימת הוי אמר אביי כל כ"ח שנין והדר מחזור ונפלה תקופת ניסן בשבתאי באורתא דתלת נגהי ארבע: ר' יהודה אומר הרואה הים וכו': לפרקים עד כמה אמר רמי בר אבא א"ר יצחק בעד שלשים יום ואמר רמי בר אבא א"ר יצחק הרואה פרת אגשרא דבבל אומר ברוך עושה בראשית יוהאידנא דשניוה פרסאי מבי שבור ולעיל רב יוסף אמר מאיהי דקירא ולעיל ואמר רמי בר אבא הרואה דגלת אגשרא דשביםתנא אומר ברוך עושה בראשית מאי יחדקל א"ר אשי שמימיו חדין וקלין מאי יופרת שמימיו פרין ורבין ואמר רבא האי דחריפי בני מחוזא משום דשתו מיא דדגלת האי דגיחורי משום דמשמשי ביממא והאי דניידי עינייהו משום דדיירו בבית אפל: על הגשמים כו': ועל הגשמים המוב והממיב מברך יוהא"ר אבהו ואמרי לה במתניתא תנא ימאימתי מברכין על הגשמים משיצא חתן לקראת כלה מאי מברכין אמר רב יהודה המודים אנחנו לך על כל מפה ומפה שהורדת לנו ורבי יוחנן מסיים בה הכי אילו פינו מלא שירה כים וכו' אין אנו מספיקין להודות לך ה' אלהינו עד תשתחוה בּוֹ בֹא״י רוב ההודאות רוב ההודאות ולא כל ההודאות אמר רבא אימא האל ההודאות א"ר פפא הלכך ינימרינהו לתרוייהו רוב ההודאות והאל ההודאות ואלא קשיא ל"ק הא דשמע משמע הא דחזא מחזי דשמע משמע היינו בשורות מובות ותנן על בשורות מובות אומר ברוך הטוב והמטיב אלא אידי ואידי דחזי מחזי ולא קשיא הא דאתא פורתא הא דאתא מובא ואב"א הא והא דאתא מובא ולא קשיא

יהא דאית ליה ארעא הא דלית ליה ארעא

אית ליה ארעא הטוב והמטיב מברך והא

(תנן) בנה בית חדש וקנה כלים חדשים (

אומר ברוך שהחיינו והגיענו לזמן הזה 🗓 שלו

ושל אחרים אומר המוב והממיב לא קשיא

הא דאית ליה שותפות הא דלית ליה שותפות והתניא "קצרו של דבר על שלו הוא אומר ברוך שהחיינו וקיימנו על שלו ועל של חבירו אומר ברוך המוב והממיב וכל היכא דלית לאחרינא בהדיה לא מברך המוב והממיב והתניא אמרו ליה יילדה אשתו זכר אומר ברוך הטוב והמטיב התם נמי דאיכא אשתו בהדיה דניחא לה בזכר ת"ש['] כמת אביו והוא יורשו בתחלה אומר ברוך דיין האמת ולבסוף הוא אומר ברוך המוב והממיב התם נמי דאיכא אחי דקא ירתי בהדיה ת"ש ישינוי יין א"צ לברך לשינוי מקום צריך לברך וא"ר יוסף בר אבא א"ר יוחנן "אע"פ שאמרו שינוי יין א"צ לברך אבל אומר ברוך המוב והמטיב התם נמי ידאיכא בני חבורה דשתו בהדיה: יבנה בית חדש וקנה כלים חדשים וכו': א"ר הוגא לא שנו אלא שאין לו כיוצא בהן אבל יש לו כיוצא בהן א"צ לברך ור' יוחגן אמר יאפילו יש לו כיוצא בהן צריך לברך

קשיא לך בנה בית חדש אומר שהחיינו לא קשיא ההוא דבנה בית חדש שאין לו שותפות בה ועליה מברך שהחיינו אבל גשמים בדחים ליה ארעא טובה שיש לו שותפות בה היא שהרי כל מי שיש לו קרקע שותף עמו בטובה זו: והתניא. בניחותא: קלרו של דבר. [ה] כלומר כללו של דבר: ולבסוף הוא אומר הטוב והמטיב. על בשורת הירושה שנשארה לו ירושה מאביו שכן בשרוהו מת אביו ויורשו כלומר הניח נכסים: שינוי יין. שתה יין בסעודה והביאו לו יין אחר טוב מן הראשון אין לריך לברך בורא פרי הגפן: שינוי מקום. ילא מכאן והלך לביח אחר והביאו לו יין: ר"י אמר אפילו יש לו ריולא בהן. מירושה הואיל ולענין קניה חדש הוא אללו לריך לברך:

המוב והממיב. אבל אשינוי לחם ואשינוי בשר אין מברכין העוב בסקופסה. מקום שהיא חוזרת שם לתחלת היקפה היא שעת תליית מברכין הטוב והמטיב אבל בשר ולחם לא ופרשב"ם בערבי פסחים

> בכיולה בו לה חי אך בירושלמי" דכילד מברכין א"ר אבא בר רב הוגא לריך לברך על יין חדש וישן שינוי יין א״ל הדעת כשינוי מקום משמע דוקא פי׳ דאפי׳ אין האחרון חשיב רק שלא ישתנה לגריעותה יותר מדחי (ה) אם לאו אע"ג דישן אידכר בסוף מ"מ כל אחד שמא משובח הוא אך מפרש דעובדה דרבי בה לחלקי כדפי׳ וי״מ דההוא דחדש וישן מיירי בברכת בורא פרי הגפן דומיא דשינוי

> ובניו עמו אבל יחיד לא ואפילו שהחיינו אין מברך יחיד על שינוי יין דלא אשכחן יחיד שמברך שהחיינו רק אחדתא וכן כל פרי חדש כשאכלו מברך שהחיינו כדאמרינן בסוף בכל מערבין (עירובין מ:): דרבר יוחגן אמר אפי' קנה כיוצא בהם. והלכתה כר' יוחנן אליבא דלישנא בתרא אפילו קנה והדר קנה שהיו לו כלים חדשים כיוצא באלו לריך לברך דקי"ל כרבי יוחנו לגבי דרב מכ״ם דלגבי רבי) הלכתא כוותיה ואומר ר"י דוקא בבגדים חשובים דומיא דבית חדש נקט כלים חדשים אבל שאינם חשובין כ"כ כמו מנעלים ואנפליאות וחלוק וכיולא בהן אין לריך לברך בירושלמי א"ר חייא בר אבא לא סוף דברים חדשים אלא אפי׳ שחקים כאילו חדשים הן ר' יעקב בשם רבי חייא בר אבא אמר קנה אומר שהחיינו ניתן לו אומר הטוב והמטיב לבש בגדים אומר מלביש ערומים ול"ע בגמרא שלנו דלא אשכחן הטוב והמטיב אלא בדאיכא אחרינא בהדיה: 756

רבינו חננאל

מיעוט כוכבים שנים, מיעוט מזלות שתים. על ההרים ועל הגבעות כול'. אוקימנה אינו מברך אהני . כולהי אלא חדא. ב״א י״י אלהינו מלך העולם עושה בראשית. הרואה את הים הגדול לפרקים. אוקימנה לפרקים אחת לשלשים יום. ר' יהושוע בן לוי הרואה רקיע בטהרה אומר פפא אומר מעת שחרב בית מקדש לא נראה רקיע בטהרה שנאמר אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם. יש מי שאומר הרואה חמה בתקופתה

. בתחלת המחזור כ״ח שנופלת התקופה (על) [של] ניסן באורתא דתחלתה נגהי ארבע בכוכב שבתי בתחלת בריאתה. **תנו רבנן הרואה** בהומת המחודה הו שמשומת להוא המחול ביקר של האותאה המחולה בל הבכובל בשנו בתומדוב המחודה בק הו האותר בת הו האותר חמה בתקופתה כוכבים שנאמר ועתה לא ראו אור בהיר הוא בשחקים ורוח עיברה ותטהרם. פירוש זה שאומר חמה בתקופתה וכוכבים ומזלות כסדרן, בימות הגשמים בעת שהיו שלשה ימים מעוננים ולא נראתה חמה בהם ולא כוכבים, אותה העת צריכין לברך עליהן בעת שיתראו, ווולתי זו העת לא. על הגשמים ועל הבשורות טובות כולי. ירושלמי מה ראו לסמוך בשורות טובות ליידת

לברך שינוי מקום לריך לברך היסח כשהאחרון ישן דעדיף טפי ור״ת ומסיים בה רבי על כל חבית וחבית שהיה פותח היה מברך הטוב והמטיב ומשמע דלא קפיד אם האחרון משובח נימא דרבי פליג עליה ולפרשב"ם יעמידנה להך דרבי במסופק אם האחרון טוב ומספק היה מברך על ר״ת מקום דבתר הכי אבל לא מצינו כן בגמרא שלנוש: התם דאיכא כני חבורה דשתו בהדיה. וה"ה אם אשתו

וְשֵׁם הַנְּהֶר הַשְּׁלִישִׁי חַדְּקֵל הוא הַהֹלְן קְדְמַת אַשור וְהַנְּהֶר הָרְבִיעִי הוּא פְרָת: בראשית ב יד

תורה אור השלם

מוסף רש"י

שמימיו פרין ורבין. עגדל ורכס כלא שום מער (בכורות נה:) ומברים את האדם ווו:) ותפליט מת החלט (בראשית ב יד). משיצא חתן לקראת כלה. שילדו כל כן שכשהטפה נופלת יולמה לחלת ובולטת כנגדה, מפי מורי. ל"ח שהשווקין תפי מורי. כ"ם שהשוקק מקלמין מיס, שוק מקלמ וחס מקלמ כנגדו (תענית ה). רוב ההודאות ולא כל ההודאות. כלומר רוב הסודלות לחס קורא לסקב"ם ולא כל ההודאות. והכי משמע זכו כל ההא נחנת, והכי נוסונע ברוך אתה ברוב ההודאות ולא בכל, אלא כך חותם בא"י אמ"ה אל ההודאות (שם). דמשמע כל ההודאות (שם). ההודאות והאל ההודאות. נרוך אתה נרונ ההודאות. בכון מתם בכוב הסודאות, במרבים הסודאות האל של כל הסודאות משמע, ומתחלה היה משמע רוב ממש ולא מרובות, וכמו כן בישתבת אל מלך גדול במשבחות אל ההודאות. מפי למעלתות זה ההאתחת, תפי רבי (שם 1). שינוי יין. קהביאו לו יין מחבית אחרת (פטחים קא.) ויש לו טעס משונה או גרוע או משובח ירושב"ם שם). אין צריך לברך. שניה על היין (פס